

tekintendő, aki költségmegállapításra igényt nem tarthat. (U. a. 1906. október 3.) A házastársak között létrejött, de közjegyzői okiratba eredetileg nem foglalt kölcsönügylet alapján utóbb az adós házastárs által kiállított és a tartozás elismerését tartalmazó közjegyzői okirat csődön kívül meg nem támadható, mert a közjegyzői okiratba foglalás elmulasztása a tényleg létrejött kölcsönt nem létezővé nem teszi és azzal, hogy a formai okokból nem érvényesíthető követelés a formai kellékek pótlása által jogilag is érvényesíthető kötelemmé változtatatik át, a hitelezők jogköre sérelmet nem szenvedett. (U. a. 1906. június 19.) Ügyvéd közbenjöttével kötött szerződés bejelentésének kötelezettsége az ügyvédet terheli és így a fél terhére felemelt illeték elő nem írható. (Közigazgatási bíróság 1906. január 20.) Ha valamely ingatlanra a biztosítéki zálogjog a fennálló hitelezési viszonyból keletkezendő követelésekre nézve be van kebelezve és utóbb a fél nyilatkozata alapján a tényleg létesült követelés erejéig ugyanazon rangsorozatban a zálogjog újból bekebeleztetik, ezen utóbbi bejegyzés után illeték nem írható elő. (U. a. 1906. január 20.) Ha az örökhagyó végrendelete szerint üzlettársa az örökösöknek egy bizonyos összeget kifizetni tartozik és ennek ellenében az üzleti aktívák és passívák tulajdonába mennek át: az üzlettárs javára tett és a kifizetendő összeggel terhelt hagyomány forog fenn, miért is az üzleti vagyonhoz tartozó ingatlanok után az átírási illetéket, az üzletrész és a kifizetendő összeg közötti különbözet után pedig az örökösödési illetéket kell kiszabni. (U. a. 1906. január 26.) Örökhagyó azon rendelkezése, hogy fivére tartozása be nem hajtható, ha vagyoni helyzeténél fogva azt megfizetni nem képes, nem foglal magában tartozáselengedési hagyományt, mert a tartozás jogi fennállását nem érinti. (U. a. 1906. február 14.) Csupán a megajándékozott által aláírt okirat után az ajándékozási illeték elő nem írható, hanem csakis a nyugtabélyeg rovandó le. (U. a. 1906. február 14.)

*

Német joggyakorlat. Kártérítéssel tartozik a közjegyző, aki a váltóóvást egy a váltón lévő forgatmányokkal nem igazolt váltóbirtokos nevében vette fel, mert a közjegyző az óvási cselekmény teljesítése előtt megvizsgálni tartozik, vajon az óvás érvényessége nem ütközik-e akadályba, nevezetesen vajon a megbízó váltóbirtokosi minősége a váltóval igazolva van-e? (Reichsgericht 1906. május 29.) A közjegyző tanukihallgatása kéretett egy perben, melynek tárgyát az okirat felvétele körül állítólag történt tévedésbeesítés képezte. A felek egyike csődben lévén, a tömeggondnok és a másik fél a közjegyzőt a hivatalos titoktartás alól feloldották, de a közadós maga nem. A vallomás megtagadása jogosnak mondatott ki, mert a titoktartás alóli feloldás jogát a csődbe jutott fél tömeggondnoka rendszerint gyakorolhatja ugyan, de nem olyan esetben, amikor személyes jellegű tekintetek forognak fenn, nevezetesen állítólagos tévedésbeesítés forog szóban. (U. a. 1906. május 30.)

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ===== hivatal =====
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Andrássy-út 9.
Félévre 6 „		

Tartalom: A biztosítéki jelzálogjog különleges jogi természete és a váltóhitelbiztosítéki okiratok. — Az új svájci házassági vagyonjog. — Felsőbírósi határozatok. — Lapszemle. — Közlemények.

A biztosítéki jelzálogjog különleges jogi természete és a váltóhitelbiztosítéki okiratok.

A jogi irodalomban utóbbi időben sok szó esett a váltóhitelbiztosítéki okiratok szövegezéséről és különösen arról, hogy van-e mai jogunk mellett mód arra, hogy az ingatlan mindenkori tulajdonosa az egyszer bejegyzett biztosítéki zálogjog alapján azzal fedezett hitelt vehessen igénybe? Ezen lehetőséghez ugyanis számos jogosult érdek fűződik. A jelzálogi fedezet melletti váltóhitelezés úgy a gazdaközönségre, valamint a pénzügyre nézve vitális szükségletet képez. Az ingatlantulajdonosoknak vannak időközönként megújuló hitelszükségeik, melyek kielégítésére a hosszúlejáratú jelzálogkölcsön egyáltalán alkalmatlan. De ettől eltekintve a jelzáloggal fedezett váltókölcsön különösen vidéken és kisebb ingatlanok állandó megterhelésének is rendszerinti módja, mert a kisebb vidéki pénzügyintézetek rendszeres jelzálogkölcsönök nyújtásával nem immobilizálhatják tőkéiket és miután a kötvényekre adott kölcsönök telekkönyvi átruházás nélkül nem adhatók tovább, nem marad más mód, mint a bekebelezett váltóhitel, mely mellett egyrészt megvan

a jelzálogi fedezet, másrészt a telekkönyvi átruházás nélkül tovább adható váltó.

Ennek az eljárásnak hátránya azonban az, hogy míg a rendes jelzálogkölcsön az ingatlan vevője vagy a tulajdonos örököse által átvállalható, de átvállalás nélkül is „dologi adósságát“ képezi az ingatlan mindenkori tulajdonosának: addig a biztosítéki zálogjog csupán az okiratban megnevezett egyén, de nem más által, noha hasonló jogviszony alapján igénybevett hitel fedezetéül szolgál. Ennélfogva ha az ingatlantulajdonos meghal vagy az ingatlant eladja, a nyújtott hitel keretében létrejött követelés az eredeti rangsorban érvényesíthető ugyan, de — és ez a baj — érvényesítendő is és a hitelviszony nem folytatható, mert az örökösnek vagy vevőnek nyújtott hitel alapján keletkező követelésekre a zálogjog nem vonatkozik és annak rangsora igénybe nem vehető. Már pedig az illető pénzügyintézet épen azért nyújtotta a kölcsönt ebben az alakban, hogy időről-időre megújítandó és továbbadható váltókat kaphasson. A lejárt váltónak eladás vagy öröklés esetében kikerülhetetlen érvényesítése a minél nagyobb, kellően fedezett és emellett mobil váltótárczára törekvő pénzügyintézetnek nem áll érdekében, az új tulajdonosnak pedig, aki a hitelt tovább igénybevenni és a tartozást átvállalni kívánna, váratlan nehézségeket okoz, mert ha az ingatlan későbbi terhelése forog fenn, a bekebelezett váltóhitel eredeti rangsora megmásíthatatlanul elveszett, de egyébként is a biztosítéki zálogjog újabb bekebelezése újabb terhekkal és költségekkel jár.

Mindezek folytán érthető a törekvés, a váltóhitelbiztosítéki okiratokat oly értelemben szövegezni, hogy az azok alapján bejegyzett biztosítéki zálogjog az ingatlan mindenkori tulajdonosa által igénybevehető váltóhitel biztosítására is szolgáljon. A kérdés tárgyalásánál azonban kiinduló pontul a jelzálogjog és különösen a biztosítéki jelzálogjog jogi természete kell, hogy szolgáljon, melynek félreismerése vezetett épen, mint alább kifejtendjük, téves következtetésekre és javaslatokra.

A jelzálogjog mai jogunk szerint *járuvékos* (*accessorius*) jog, mely követelés nélkül nem keletkezik és fenn nem marad. Hogy a bejegyzett jelzálogjogot a követelés fenn nem állása esetében is harmadik jóhiszemű személyekkel szemben mégis jogilag fennállónak kell elfogadni, az nem szünteti meg járulékos természetét és csupán a telekkönyvi közhitelnek követelménye. A jelzálogjognak

járuvékos természetét a magyar polgári törvénykönyv tervezete is fentartotta (852. § 1. bek.) és nem fogadta el lehetőségét sem a *telekadósság* (*Grundschild*) alapításának, mely akként terheli az ingatlant, hogy annak, akinek javára a terhelés történt, személyes követelés fennállításától függetlenül az ingatlanból bizonyos pénzösszeget kell kifizetni, úgyszintén nem fogadta el a *saját-jelzálog* (*Eigenthümerhypothek*) intézményét sem, mely a jelzálogjog járulékos jellegével természetszerűleg nem fér össze.

Utóbbi azonban nem követeli meg, hogy a zálogjog megalapításának előfeltétele már fennálló adóssági viszony legyen és ellenkezőleg nem zárja ki, hogy a jelzálogjog *feltételes*, valamint *jövöbeli* követelés biztosítására is szolgáljon. Hiszen az esetek túlnyomó számában a pénzügyintézetek tudvalevőleg úgy járnak el, hogy a jelzálogjogot a kölcsönösszeg kiadása előtt jegyeztetik be, vagyis a bejegyzés időpontjában a követelés tényleg még nem állott fenn, és mégis kétségtelen, hogy a kölcsönösszeg utólagos leolvasása miatt a jelzálogjogot hatálytalannak tekinteni nem lehet. A magyar polgári törvénykönyv tervezete épen ezért feltételes vagy jövőbeli követelés biztosítására szolgáló jelzálogjog alapítását kifejezetten meg is engedte és csupán azt kötötte ki, hogy ez a követelés felismerhetővé tétessék annak a jogviszonynak megjelölésével, amelyből eredni fog (852. § 2. bek.), mert enélkül könnyen ki lehetne játszani azt a szabályt, hogy a jelzálogjog járulékos jog.

Miután a jelzálogjog mindig határozott követelés biztosítására szolgál és miután ez a követelés, ép úgy mint a jelzálogjog maga és bármely más dologi jog, a telekkönyv közhitelének védelme alatt áll: ennélfogva csak természetes a telekkönyvi bejegyzésre alapított és harmadik jóhiszemű személyek mellett szóló az a jogvédelem, hogy a követelés, amelynek erejéig a jelzálogjog a telekkönyvben be van jegyezve, tényleg fennáll. Áll ez azon esetben is, ha a jelzálogjog alapításakor a követelés ugyan tényleg még fenn nem állott, de annak csupán a jövőben leendő létesülése vagy feltételes volta magából a telekkönyvi bejegyzésből ki nem tűnik. A forgalom azonban megkívánja, hogy jelzálogjogot akként is lehessen alapítani, hogy a telekkönyvi bejegyzés nem szolgál a követelés bizonyítékául, hanem a hitelező a jelzálogjogot csak annyiban érvényesítheti, amennyiben követelése tényleg keletkezik és egyébként bizonyíttatik. Ezen u. n. *biztosítéki jelzálogjognak* (*Cautionshypothek*) lényege tehát abban áll, hogy a hitelező és az ingatlan-

tulajdonos mint adós között, egy bizonyos megjelölendő jogviszony alapján még csak létesülendő kötelmeket előzetesen már dologi biztosítás alá helyezi, ami a jelzálogjog járulékos természetébe ép oly kevésbé ütközik, mint egyáltalán jövőbeli vagy feltételes követelések biztosítására szolgáló jelzálogalapítás, hanem csupán azzal a jelentőséggel bír, hogy magából a telekkönyvi bejegyzésből kitűnőleg a jelzálogjog egy bizonyos jogviszony alapján csak a jövőben létesülendő követelés biztosítására szolgálván, a telekkönyvi bejegyzés a követelés fennállását harmadik jóhiszemű személyekkel szemben sem bizonyítja, hanem a jelzálogjog csak annyiban érvényesíthető, amennyiben a megjelölt jogviszony alapján a hitelezőnek az ingatlan-tulajdonossal szemben követelése tényleg létesül és igazoltatik.

A biztosítéki jelzálogjog intézménye mai jogunkban a telekkönyvi rendtartás 65. §-án alapul. Eszerint „oly követelések, mely valamely adott váltó- vagy áruhitelből, valamely elvállalt pénztár- vagy más ügyvezetésből, vagy valamely szerződés nem teljesítése esetérei szavatosság vagy kárpótlás címéből származhatnak“ jelzálogilag biztosíthatók és csupán „előadandó azon legmagasabb összeg, ameddig a hitel vagy a kezesség (jótállás) terjedjen“. A biztosítéki jelzálogjog bejegyezhetését kimondja a magyar polgári törvénykönyv tervezete (852. § 3.) is.

A biztosítéki jelzálogjog különleges jogi természetéből azonban szükségképen következik annak *átruházhatatlansága*. A biztosítéki okirat maga ugyanis még tartozási alapot nem képez, csak jogot ad ahhoz, hogy egy a biztosítéki okiratban megjelölt jogalapon a jövőben keletkezendő követelését a biztosítéki okirat szerint jogosult fél a biztosítéki jelzálogjog útján érvényesíthesse. Ha a biztosítéki okiratban előre meghatározott körülmények beállta, nevezetesen a hitel igénybevétele folytán követelés tényleg keletkezett, az engedményezhető és illetve a tartozás átvállalható, a jelzálogjog pedig az engedményes által illetve a jogutód ellen érvényesíthető. De a biztosítéki jelzálogjognak minden tartalom, nevezetesen már fennálló követelés és tartozás nélküli engedményezése, illetve átvállalása a jelzálogjognak önálló jog jellegével való felruházását jelentené, melylyel az nem bír és a jelzálogjognak járulékos természetét megszüntetné, mely pedig a jövőbeli követelés biztosítására szolgáló biztosítéki jelzálogjogra ép úgy áll, mint arra a jelzálogjogra, melynek alapját más fennálló tartozás képezi. Ha a biztosítéki jelzálogjog mint ilyen engedményezhető vagy átvállalható volna, akkor az egy

határozott követelésre való vonatkozását teljesen elvesztené. Mert ha a jelzálog valamely már fennálló követelésre nézve van bejegyezve, a hitelező vagy adós személyében való változás az eredeti jogalapot nem változtatja meg és mindig ugyanazon követelés érvényesítéséről van szó, melyre a bejegyzés eredetileg szólt. De ha a jelzálogjog váltó-, folyószámla- vagy áruhitelből; pénztár- vagy más ügyvezetésből; valamely szerződés nem teljesítéséből stb. származható követelés biztosítására van bejegyezve, akkor az csupán a biztosítéki okiratban megnevezett egyének között az ugyanott meghatározott jogviszonyukból keletkezendő követelésekre vonatkozik, nem pedig olyan követelésekre is, melyek más egyének között és ennél fogva ha hasonló is, de más jogviszony alapján fognak létesülni. Nyilvánvaló ez, ha a biztosítéki jelzálogjog azon eseteit tartjuk szem előtt, amikor péld. egy cég pénztárnokának ingatlanára van bekebelezve a zálogjog a cég javára; vagy a házmester ingatlanára a háztulajdonos javára; vagy a vidéki bizonmányos ingatlanára a fővárosi árukereskedő javára. Itt a biztosítéki jelzálogjog nyilván nem engedményezhető másra, akivel az ingatlantulajdonos semmiféle viszonyban nem áll, és nem érvényesíthető az ingatlan vevője vagy az örökös ellen, aki a cégnek nem pénztárnoka, a háztulajdonosnak nem házmestere és a kereskedőnek nem bizonmányosa. De ezen flagrans esektől eltekintve, a váltó-, áru- és folyószámlahitel eseteiben is kétségtelen, hogy a biztosítéki okiratban megnevezett X. intézet által nyújtott hitelből eredő követelések nem azonosak az Y. intézet által nyújtott, noha hasonló hitelből eredő követelésekkel, melyekre tehát a biztosítéki zálogjog engedményezés útján nem vonatkozatható, valamint hogy a biztosítéki okiratot kiállító A. váltóin alapuló követelés nem azonos a B. vagy C. váltóival, még ha B. meg is vette, vagy C. örökölte is az ingatlant. Ha tehát mégis ennek ellenére a biztosítéki jelzálogjog engedményezhető vagy átvállalható volna, ez annyit jelent, hogy a jelzálogjog minden vonatkozását valamely határozott követelésre elvesztené, vagyis járulékos jellege megszűnne és ép oly abstract dologi teherré változna, mint a telekadósság vagy a tulajdonosi saját-jelzálog. A biztosítéki jelzálogjognak átruházhatatlansága tehát a jelzálogjog járulékos jogi természetének *szükségképeni* következménye.

Aziránt a gyakorlatban nem is merült fel kétely, hogy a biztosítéki okiraton alapuló jelzálogjog más, mint az abban meg-

nevezett hitelező követeléseinek, illetve más, mint az azt kiállított adós tartozásainak fedezetéül a netáni engedményezés vagy átvállalás daczára nem szolgálhat, hacsak az engedményezés vagy átvállalás általi kiterjeszthetőség lehetővé tételéről már előzetesen valamely joghatályos formában gondoskodás nem történik. Enélkül bizonyos, hogy az X. javára kiállított biztosítéki okiraton alapuló jelzálog az Y. javára történt engedményezés daczára ennek hasonló, péld. árú- vagy váltóköveteléseit nem fedezi, valamint hogy az A. által kiállított biztosítéki okiraton alapuló jelzálogból nem elégíthető ki eladás vagy öröklés esetében B.-nek vagy C.-nek hasonló, árú- vagy váltótartozása. Az engedményes Y. intézet által, vagy a vevő B. vagy örökös C.-nek nyújtott hitel új jogügylet, melyre a biztosítéki jelzálog nem vonatkozik és amelyről új biztosítéki okirat volna kiállítandó és bekebelezés végett benyújtandó.

A kérdés tehát csak oly értelemben vethető fel, vajon nem lehetne-e már a biztosítéki okirat kiállításával olyan jogviszonyt létesíteni, nevezetesen abba olyan megállapodást felvenni, melynél fogva az engedélyezett biztosítéki jelzálogjog a meghatározott biztosítéki összeg erejéig nemcsak az abban megnevezett hitelező által nyújtott, vagy az azt kiállító tkvi tulajdonos által igénybevett, hanem a jogutódok által adott, illetve igénybevett hitel biztosítására is szolgál? Kétségtelen azonban, hogy ilyen rendelkezést sem bekebelezni, sem előjegyezni nem lehet. Mert a tkvi rendt. 52. § a) pontja, 55. § a) pontja és 81. § a) pontja szerint és egybevetve a 64. §-al, ingatlanra valamint tulajdonjogot, zálogjogot is csak névszerint megjelölt személy javára lehet bekebelezni vagy előjegyezni, amiből önként következik, hogy a biztosítéki jelzálogjog is csak olyan követelések biztosítására szolgálhat, melyek a biztosítéki okiratban névszerint megjelölt személyek által létesített jogviszonyból származnak.

Felmerült tehát az a javaslat, hogy hasonló rendelkezés a tkvi rendt. 104. §-a alapján *feljegyeztessék*. Engedély adassék péld. a biztosítéki okiratban annak feljegyzésére, „hogy ezen hitel-biztosítéki jelzálogjog N. N. tkvi tulajdonosnak elhalálózása esetén igazolt örökösei, a tulajdonjognak magánkézből történt átruházása esetén pedig az új tkvi tulajdonos által kiállított váltók stb. alapján keletkezett tartozások biztosítására is szolgál“.* Vagy „hogy

* L. Káplány Géza az „Ügyvédek Lapja“ 1906. évi 23. számában.

ezen váltóhitel a mindenkori tkvi jogutódot is terheli és illetve a mindenkori tkvi tulajdonos által adandó váltókkal kiaknázható“.*

Azt hisszük azonban, hogy ilyen vagy hasonló feljegyzések iránti kérelmet a telekkönyvi hatóságoknak okvetlen el kell utasítaniok. A telekkönyvi feljegyzésnek sem lehet olyan joghatálya, melyet maga a tkvi rendtartás vagy külön törvény elő nem ír. Már pedig a biztosítéki jelzálog engedményezésével vagy átvállalásával az engedményes javára vagy az átvállaló ellen követelés még nem létesül, hanem ez csak új jogalapon, új hitelezési ügylettel történhetik, tehát új bejegyzésre is van szükség, mert alapvető szabály, hogy tkvi feljegyzéssel egyáltalán jogokat szerezni, megváltoztatni vagy megszüntetni nem lehet. A tkvi rendt. 104 §-a szerint feljegyzés tárgyát csak oly taxative felsorolt viszonyok vagy tények képezik, melyek tájékoztatás végett azon személyek érdekében tételnek közzé, kik az ingatlanról vagy jelzálogi követelésekről jogügyleteket akarnak kötni, anélkül, hogy a feljegyzés elmulasztásának jogi következménye lenne (kiskorúság, gondnokság, csőd) vagy amelyek a perrendtartás vagy tkvi rendtartásban meghatározott joghatály végett jegyeztetnek fel (zárlat, végrehajtás, egyetemleges zálog, árverés, rangsorozat, per). Az előbbiről nem lehet szó, mert a javasolt feljegyzés nem való tényről tájékoztatna, t. i. arról, hogy a hitelezőnek zálogjoga van az ismeretlen jogutódok még nem létező tartozásai erejéig. Az utóbbi pedig nem alkalmazható, mert a javasolt feljegyzés sem a tkvi rendtartás, sem külön törvény által nem ismert joghatály végett jegyeztetnék fel. Ép azért téves az utóöröklési jog névszerint meg nem nevezett személyek javára való feljegyezhetésének analogiája is, mert annak lehetősége úgy az 1894:XVI. t.-cz.-ből, valamint a tkvi rendt. 52. § d) pontjából következik, mely a tulajdonjog korlátozására való bejegyzéseket megengedi, már pedig az utóöröklési jog is tulajdonjogi korlátozás jellegével bír.

Mindezek szerint a javasolt feljegyzésnek nem az az akadálya, hogy névszerint meg nem nevezett személy követelését illetve tartozását biztosítaná, — ami csak az ily tartalmú bekebelezések vagy előjegyzések lehetőségét zárja ki a tkvi rendtartás fenthivatkozott szakaszai értelmében — hanem akadálya az, hogy az ilyen tárgyú feljegyzés a tkvi rendtartás 104. §-ában kimerítően felsorolt

* L. Glücksmann Miksa a „Magyar Pénzügy“ 1906. november 1. számában.

esetek között nem említették; hogy külön törvény által sem ismert joghatály végett jegyeztetnék fel; hogy hatálya dologi jog szerzésében nyilvánulna, amely hatálylyal tkvi feljegyzés egyáltalán nem bírhat és hogy végül a jelzálogjognak járulékos jogi jellegébe, dologi jogunk egyik alapelvébe, ütköznék.

Csupán azt vizsgálva tehát, vajon ilyen feljegyzésnek egyáltalán helye lehet-e, okvetlenül negatív eredményre kell jutnunk. A kérdés ezen érdemi részétől eltekintve azonban, gyakorlati fontossággal bír a kérdés azon része is, vajon ha a telekkönyvi hatóság a feljegyzést jogerősen mégis elrendelte, bír-e az a tőle elvárt zálogjogi hatálylyal és nevezetesen garantálja-e, hogy a biztosítéki jelzálog már most mindenesetre az ingatlan későbbi tulajdonosa által igénybe vett hitel fedezetéül is fog szolgálni az eredeti rangsorozatban? Mert ha erre nézve a teljes biztonság nincsen meg, az óvatos hitelező, ha benne is van a telekkönyvben az említett feljegyzés, abban meg nem bízhatván, a hitelezési viszonyt nem fogja folytathatni és így a feljegyzés keresztülvitelével célbavett eredmény meghiúsul.

A kérdés tehát elsősorban az, hogy ha az említett feljegyzést, mely sem törvényen, sem a tkvi rendtartáson, sem törvényes gyakorlaton nem alapul, a telekkönyvi bíró mégis jogerősen elrendelte: ez a feljegyzés a telekkönyvből utóbb valamely érdekelt, péld. későbbi hitelező kérelmére vagy hivatalból is, nem törölhető-e és joghatályosnak tekintendő-e addig, míg a telekkönyvből jogerősen ki nem töröltetett?

Már pedig kétségtelen, hogy ezen feljegyzésnek, mint minden eredetileg érvénytelen bejegyzésnek a telekkönyvből való kitörlése utóbb bármely érdekelt kérelmére, sőt ép úgy mint azt a Curia 74. számú teljes ülési döntvényében az érvénytelen elidegenítési és terhelési tilalomra nézve kimondotta, hivatalból is elrendelhető. Ez magában véve azonban még nem volna baj, ha az a szabály, hogy valamely, noha eredetileg érvénytelen bejegyzés mindenkire nézve, aki annak alapján nyilvánkönyvi jogokat szerez, érvényes mindaddig, míg a telekkönyvből ki nem töröltetik, alkalmazható volna azon hitelezőre, aki az említett feljegyzés alapján az ingatlan későbbi tulajdonosának tényleg hitelt nyújtott. Ámde ez a szabály csupán *harmadik* személyek javára szól, akik a *bejegyzés alapján* és nem azon személyek javára, kik magával az érvénytelen *bejegyzéssel* szereztek nyilvánkönyvi

jogokat. Az érvénytelen zálogjogi bejegyzés átruházása vagy az annak alapján szerzett alzálogjog tehát érvényes, de az eredeti záloghitelező a zálogjogot nem érvényesítheti. Ép úgy az a hitelező, akinek javára a biztosítéki zálogjog van bejegyezve, ha a bejegyzés eredetileg érvénytelen, azt nem érvényesítheti oly követelések behajtására sem, melyek keletkeztek, mielőtt az érvénytelen biztosítéki zálogjogi bejegyzés töröltetett volna. Mert itt *nem harmadik személyről* és nem a bejegyzés alapján szerzett *nyilvánkönyvi* jogokról van szó. Ha tehát a többször említett feljegyzés, mint kétségbevonhatatlanul eredetileg érvénytelen, utóbb a telekkönyvből tényleg kitörltetik, ami hivatalból is, de valamely érdekelt kérelmére okvetlenül megtörténhetik: akkor nem áll, hogy a biztosítéki jelzálogjog a feljegyzés kitörlése előtt létesült követelések biztosítására mégis szolgál, hanem ezen követelések fedezve ép oly kevésbé vannak, mintha a feljegyzés egyáltalán meg nem történt volna. Vagyis a feljegyzés a hitelezőre nézve nem joghatályos addig sem, míg a telekkönyvből ki nem töröltetik és így a hitelező abban bízva, a későbbi tulajdonosnak hitelt nem nyújthat, ki lévén téve mindig annak, hogy a feljegyzés utóbb töröltetik, ami azután az előadottak szerint visszahat a törlés előtt létesült követelésekre is és azokat is megfosztja a fedezettől.

Ezek után önként merül fel az említett feljegyzés gyakorlati eredménye ellen felhozható azon további ellenvetés is, hogy ha a feljegyzés kitörlését addig nem is kérte senki és az hivatalból sem rendeltetett el, a *sorrend* megállapításánál mindenesetre kifogásolható lesz. Miután pedig valamely bejegyzés eredeti érvényességének kérdése telekkönyvi rangsorozati kérdés, a végrehajtási eljárás 196. §-a értelmében a sorrendi bíró azt perreutasítás mellőzésével fogja eldönthetni. Még ezen utolsó állomáson is ki lesz téve tehát a hitelező annak, hogy a feljegyzés érvénytelensége kimondatván, az ahhoz fűzött jogi hatály is megszűnik és pedig, amint kifejtettük, a korábban létesült követelések tekintetében is, úgy hogy a sorrendi bíró mellőzni fogja a biztosítéki jelzálogra bejelentett váltókövetelés sorozását, ha az tűnik ki, hogy a váltót nem az a személy állította ki, akinek váltótartozásai biztosításául szolgál a biztosítéki okirat szerint a bekebelezett biztosítéki jelzálogjog.

Mindezek szerint a véleményünk szerint el sem rendelhető feljegyzés, ha netán a tkvi bíró által mégis elrendeltetnék, semmiképen sem garantálja az attól várt hatályt és így mai jogunk

szempontjából a felvetett kérdést csak oly értelemben dönthetjük el, hogy a biztosítéki okirat más, mint az abban megnevezett személyek közötti jogviszonyból eredő követelések biztosításául nem szolgálhat, ami szükségképeni következménye dologi jogunk azon alapelvének, hogy a jelzálogjog járulékos jog, mely vagy már fennálló határozott követelés, vagy ugyancsak jövőbeli, de az alapul szolgáló jogviszony megjelölésével meghatározandó követelés biztosításául szolgálhat. Tehát a biztosítéki jelzálogjog alapján, az ingatlan eladása vagy öröklés esetében a már létesült követelések az ingatlan vevője vagy örököse ellen „dologi adósság“-ként érvényesíthetők, de a vele folytatott hitelezésből eredő követelésekre az ki nem terjed és ki sem terjeszthető. Más kérdés, hogy de lege ferenda, — ha nem is fogadjuk el az abstract jelzálogjog, nevezetesen a telekadósság intézményét — nem kellene-e a cikkünk elején vázolt érdekekre való tekintettel legalább a biztosítéki jelzálogjog kiterjeszthetésére módot nyújtani.

H. Sz.

Az új svájci házassági vagyoni jog.

III. A vagyonegyesítés rendszere.

(Folytatás.)

3. Kezelés, rendelkezés és hasznélvezet. A férjnek, mint a házassági közösség fejének a házi körben elfoglalt állásából önként következik, hogy őt illesse az egész házassági vagyoni *rendes kezelése* (228. § 1.), nemcsak jog, hanem kötelezettség gyanánt is, tehát a kezelés költségeinek és terheinek viselésével (228. § 2.). Így van ez a vagyoni közösség, sőt a vagyoni különzés rendszere mellett is annyiban, amennyiben a férjnek a női vagyoni kezelésére harmadik személyt megelőző igénye van (L. alább 271. §).

A rendes kezeléstől azonban megkülönböztetendő az annak körét meghaladó *rendelkezés* (eladás, terhelés, követelésbehajtás, átruházás stb.) joga. Ez a férjnek korlátlanul csakis saját vagyoniára nézve illeti meg. Ellenben a női behozott vagyoni tekintetében a férj önálló rendelkezési joga a nő érdekeinek túlságos veszélyeztetésével járna, hacsak nem kapcsolhatnák össze egyúttal a női vagyoni biztosításának törvényből folyó kötelezettségével, ami ismét a férjnek esetleg a nő által sem kívánt megterhelésével járna és

a házassági bensőséggel ellenkezne. Az ellen, hogy a férj csak az ingó női vagyoniáról rendelkezhesse és az ingatlanról nem, az szól, hogy a mai gazdaságban az ingatlan vagyoni régi jelentőségét elvesztette és esetleg az ingók (értékpapírok) képezik az egyedüli vagy értékesebb vagyont. Ezeknek megfontolásán alapul a törvény azon álláspontja, hogy a női behozott vagyoni a férj nem önállóan, hanem csupán neje hozzájárulásával rendelkezhetik (230. § 1.). Viszont ennek gyakorlati keresztülvihetőségére és a jóhiszemű forgalom védelmére szolgál az a szabály, hogy a férjnek a női vagyoniáról való rendelkezése harmadik személyekkel szemben mindenestre érvényes, kivéve, ha a nő hozzájárulásának hiányáról tudomásuk volt, vagy ha a női vagyoni ezen jellege különösen felismerhető (230. § 2.). Utóbbi elsősorban a nő nevében álló ingatlanokra, nevére szóló értékpapírokra, követelésekre stb. fog állani.

Ami már most a nő szerepét illeti, a házi közösségben általa elfoglalt állásnak megfelel, hogy a házassági vagyoniak és így saját behozott vagyoniának kezelése is őt csak annyiban illeti, amennyiben a házassági közösség képviselőjében őt megillető jogkörben jár el, tehát rendszerint csak a házi szükségletekről való gondoskodás határai között (228. § 3.). Ehhez képest ítélendő meg az is, hogy ingókról, készpénzről mennyiben rendelkezhetik önállóan a nő? A háztartás körén túl azonban saját vagyoniáról is csupán férje hozzájárulásával rendelkezhetik (232. § 1., 2.) és utóbbi szükséges valamely örökség elfogadásához vagy visszautasításához is, de pótolható a gyámhatóság engedélyével (232. § 3.).

A vagyonegyesítés lényege tehát ebben a kérdésben összefoglalható abban, hogy saját vagyoniáról a férj önállóan rendelkezhetik, de a női vagyoniáról való rendelkezés csak mindkét házastárs által együttesen történhetik. Az önálló hivatást vagy ipart űző nő részére is csak annyiban van kivétel ez alól, amennyiben fenntartott vagyoni forog szóban, anélkül azonban, hogy magának a kereső vagy munkásnőnek saját személyében kivételes állása volna.

Nemcsak a női vagyoni kezelése, hanem annak *hasznélvezete* is a férjnek illeti (229. § 1., 2.) a hasznélvezet általános szabályai szerint. Folyománya ez ismét a férj által a házi közösségben elfoglalt állásnak és különösen annak, hogy viszont elsősorban ő tartozik a családot eltartani. De önként következik a vagyonegyesítés azon hatályából is, mely a nő vagyoniának jövedelmét és az egész szer-

zeményt a férj tulajdonává teszi. (L. fentebb.) A haszonélvezet általános szabályaiból következik annak kimondása, hogy a női vagyonhoz tartozó helyettesíthető dolgok, nevezetesen készpénz a férj tulajdonába megy át és helyette a nőnek az értékre szóló követelése létesül (229. § 3.). Ezekből a rendelkezésekből láthatjuk legvilágosabban, hogy a svájci törvényes házassági vagyonjog tulajdonképpen egyértelmű a nő vagyonának *törvényből folyó hozományára* tételével.

4. *A női vagyon biztosítása.* Már fentebb jeleztük, hogy törvényből folyó kötelezettsége a férjnek a női vagyon biztosítására nincsen. De viszont túlmegy a svájci törvény a német ptk. azon, ki nem elégitő szabályán is, mely szerint a nő csak veszély igazolása mellett követelheti a férjtől vagyonának biztosítását és elismeri a nőnek ehhez való jogát bármikor és minden feltétel nélkül is (233. §). De másfelől abból, hogy a nő férjétől biztosítást követel és kap, a férjnek is származnak jogai. A biztosítás nyújtás folytán ugyanis a férj elnyeri neje ingó vagyonára nézve az önálló rendelkezési jogot (231. §). Az ingatlanra ez a telekkönyvre való tekintettel kiterjeszhető nem volt. Továbbá jogában áll a férjnek, ahelyett hogy a női vagyont biztosítja, a vagyonekülönzést általában választani (205. §). Erre, valamint egyáltalán azon esetekre, amikor a házastársak egyikének vagy másikának jogában áll a vagyonekülönzésre való áttérést követelni, az alábbiakban a rendes és rendkívüli törvényes vagyonjog tárgyalásánál visszatérünk és e helyütt csak jelezzük, hogy a férj eladósodása esetében a nőnek a teljes vagyonekülönzés követelhetése is rendelkezésre (204. §) áll, mint tulajdonképpen szintén a vagyon biztosításának egy módja.

5. *A tartozásokért való felelősség* példás egyszerűséggel és határozottsággal van megoldva. Külömbőség teendő a házasság előtti és alatti tartozások között. Előbbiekért mindegyik házastárs továbbra is felel egész vagyonával, anélkül, hogy egyik a másikért szavatolna. Ehhez a nő szempontjából még hozzáteendő, hogy a házasság előtti tartozásaiért egész vagyona igénybe vehető, tekintet nélkül a férjnek arra vonatkozó házassági vagyonjogi igényeire (234. §).

A házasság alatt keletkezett összes tartozásokért (*eheliche Schulden*) a férj felel, amennyiben azok személyes kötelezettségén alapulnak vagy amennyiben a házassági közösség képviselőjében akár általa személyesen, akár a nő által az őt megillető jogkörben

vállaltattak el (235. §). Éspedig az utóbbiakért is csak a férj felel és nem a nő, legalább nem személyesen és nem a hitelezőknek, hanem csak közvetve, amennyiben vagyonának jövedelme a férj tulajdonába megy át, keresete pedig mint fenntartott vagyon is a férj által a házassági terhekhez való hozzájárulásra igénybevehető (275. §). Csupán a férj fizetéseképtelensége esetében és csupán a család eltartására contrahált tartozásokért felel a nő személyesen és közvetlenül (273. §).

A házassági közösség képviselőjén kívül, illetve ezen képviselői kör túllépésével elvállalt kötelezettségekért sem felel a nő korlátlanul. A személyes felelősség, mint a cselekvőképesség folyománya elvileg ugyan el van ismerve, de a házassági közösség érdekében ez alól a nőnek behozott vagyona rendszerint ki van véve és a felelősség a fenntartott vagyonra van korlátozva. Csupán három esetben felel a nő minden, tehát behozott és lekötött vagyonával is, nevezetesen: a férj beleegyezésével elvállalt, az önálló hivatás vagy iparüzéséből eredő és a tiltott cselekményen alapuló tartozásokért. Éspedig ezen esetekben igénybevehető egész vagyona, tekintet nélkül a férjre arra nézve megillető házassági vagyonjogi igényekre (236. §). De csakis ennyiben van a férj is érintve, ellenben személyesen nem felel a nőnek még azon tartozásaiért sem, melyeket az ő beleegyezésével vállalt el. Kivéve természetesen, amint előrebocsátottuk, a házassági közösség jogos képviselőjében a nő által elvállalt tartozásokat, melyekért megint a nő nem felel személyesen.

A felsorolt három esettől eltekintve, a nőnek minden házasság alatti tartozása csak a fenntartott vagyont terheli (*Sonderschuld*) és ilyenekért a hitelezők végrehajtás vagy csőd útján sem nyerhetnek kielégítést a nő egyéb vagyonából, de sőt még a házasság megszűnése után sem, amikor a vagyon a házassági rendeltetés alól pedig felszabadul. A fenntartott vagyont terhelő tartozások elvállalásában is korlátozva lett a nő, az eredeti tervezetnek a nemzeti tanácsban elhatározott azon módosításával, hogy kezességi kötelezettségeket a nő csupán gyámhatósági hozzájárulással vállalhat.

(Folyt. köv.)

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

73. ... A jelen perhez csatolt iratoknál levő ... ítéletekkel jogerősen megállapított, hogy alperes az óvást szabálytalanul vette fel, amennyiben az óváslevél a váltótörvény 102. §-a 2. bekezdésének azt a rendelkezését, hogy alperes mint óvatoló személy M. B. váltóelfogadó lakhelyét a helybeli rendőrségnél tudakolta és hogy ez a tudakolás eredménytelen lett volna, nélkülözi s így a visszkereseti jog fentartására alkalmas nem lévén, felperes visszkereseti jogával M. B. váltóelfogadón kívül, a többi kötelezettekkel szemben elutasított.

Tekintettel pedig arra, hogy az 1874:XXXV. t.-cz. értelmében az óvatoló közjegyző a szándékosság vagy vétkes gondatlanság, illetve a törvényben megállapított szabályok pontos megtartásának elmulasztásából származott károkért felelősséggel tartozik; ennél fogva alperes kártérítési kötelezettsége, miután a visszkereset alatt állott kötelezettek váltójogi kötelezettségük alól szabadultak, megállapítandó volt.

Meg kellett állapítani ennek folytán felperesnek az óvás szabálytalansága miatt felmerült tényleges kárát is, mert bár tény az, hogy felperes a váltókövetelés behajtását M. B. egyenes váltókötelezettekkel szemben meg sem kísérelte, a becsatolt végrehajtási iratokból megállapítható, hogy M. B. akkor, midőn felperes vele szemben a kereseti váltókövetelés behajtására végrehajtási jogot nyert, már teljesen vagyontalan volt s a becsatolt hatósági bizonyítvány szerint Amerikába, ismeretlen helyre távozott s így felperesnek módjában nem állott vele szemben a végrehajtást megkísérelni.

Jelen perben a kár összegének kiszámításánál felperesnek csupán az a kára volt figyelembe veendő, melyet felperes az óvás érvénytelensége folytán szenvedett s így felperesnek az a kára, mely őt az esetben is érte volna, ha alperes az óvás felvétele körül szabályosan jár el, alperes terhére nem róható, mert ez alperesnek elmulasztásával okozati összefüggésben nem áll, ennél fogva mindazok a kifogások, melyek a lefolytatott váltóperben a visszkereseti kötelezettek által megtétettek, de amelyek abban a perben azért, mert az óvás szabálytalan felvétele a kereset teljes elutasítását

vonta maga után, figyelembe nem vették, nevezetesen a váltóösszegnek meghamisítására, valamint az óvásközlés szabálytalanságára alapított kifogások jelen perben kell, hogy elbírálás tárgyává tétessenek.

... Bizonyítást nyert az a tény, hogy ... a kereseti váltó 560 korona eredeti összege elé az „ezer“ szó pótlólag iratott a váltóösszeg elébe, ... (továbbá), hogy akkor, midőn a váltó kibocsátói és forgatói aláírásokkal el lett látva, annak értéke csak 560 koronáról szólt s így az „ezer“ szó az aláírások után iratott a váltó szövegébe.

Tekintettel már most arra, hogy a V. T. 81. §-a értelmében azok a visszkereseti kötelezettek, kik a kereseti váltót a meghamisítás előtt ruházták át, a váltó eredeti tartalma szerint felelősek: ennél fogva a kibocsátó és forgatók az esetre is, ha az óvás szabályszerű lett volna is, csak a meghamisítás előtti tartalom szerint lettek volna kötelezhetők 560 korona tőke megfizetésére; miért is alperes a kereseti váltótőke összegét illetőleg szintén csak 560 korona kár megtérítésére volt kötelezhető. (Curia 1907. január 23. 1046—1905. sz. a szolnoki trvszék indokainak hhagyásával).

Telekkönyvi rendtartás.

74. A másodbiróság végzésének indokaiban említett az a régi fiumei gyakorlat, hogy a házak testi részekre osztva, többek tulajdonát képezhették, az osztrák polgári törvénykönyv életbe léptetése után is fenmaradt és a bíróságok a telekkönyvet ennek megfelelően kezelték. Helyesen következtette ebből a másodbiróság, hogy ha ily körülmények között előfordulhatott és mindennap elő is fordult az az eset, hogy például az emelet vagy ennek egy részének tulajdonosa részben sem volt a telek tulajdonosa, az is megtörténhetett, hogy az egész felülépítmény egy kézbe kerülvén, az egészen másnak tulajdona volt, mint a telek. Ha azonban a telek tulajdonosa maga emelt épületet a kizárólagos tulajdonát képező telekre, az erre zálogjogot nyert hitelezők, ezt a körülményt helyhatósági bizonyítvánnyal igazolva, zálogjoguknak a felülépítményre való kiterjesztését kérték a törvényszéknél, amit ez el is rendelt; amely jelzálogos hitelező pedig ezt tenni elmulasztotta, annak a telekre nyert zálogjoga a felülépítményre nem terjedt ki. (Curia 1907. január 8.)

Czégügyek. Váltóóvás.

75. Az alapszabályok 9. §-ában foglalt az a rendelkezés, hogy a — névre szóló — részvények másra való átruházásának érvé-

nyéhez . . . a részvénytársaság igazgatósága részéről való jóvá-hagyás kívántatik meg, mint a részvénytulajdonosok cselekvési képességét korlátozó és a K. T. 173. §-ának 2. bekezdésében foglalt ama rendelkezéssel, amely szerint a névre szóló részvények üres forgatmánynyal átruházhatók, ellentétben álló intézkedés a részvényeket hátírat, illetve üres hátírat alapján megszerző részvénytulajdonosok e minőségére befolyással nem bír és az igazgatóság az ily úton tulajdonossá vált részvényesnek a részvénykönyvbe való bejegyzését nem tagadhatja meg. (Curia 1907. márczius 5. 324/1906. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

76. M. F. örökhagyó végrendelete azt tartalmazza, hogy M. J. a vagyont szabad rendelkezéssel soha át nem veheti, csak haszonbérbe adhatja s az évi haszonbért élvezheti, ha pedig az ingailan eladatnék, abban az esetben a vételár takarékpénztárba helyezendő s a kamat azt illeti, a ki M. J.-t, míg él, eltartja és halála után eltemeteti. Ezután így folytatja M. F. a rendelkezést: „. . . aki tehát ezen általam elősorolt végakaratomat pontosan megtartja, fent nevezett M. J. nagybátyám halála után a tőkepénz szabad rendelkezéssel tulajdonává válik és birtokába megy át.“

Nyilvánvaló az ismertetett rendelkezésből, hogy M. F. a M. J. életfentartását óhajtotta biztosítani és pedig vagy úgy, hogy ő maga fordítsa eltartására az örökrész jövedelmét, vagy pedig akként, hogy másra bízza a róla való gondoskodást, amely utóbbi esetben azután az ő gondozója lesz a vagyonban az utóörökös. Nem a szavak megválasztása és elrendezése az irányadó tehát az említett intézkedés magyarázatával, hanem a végrendelezőnek kétségtelenül megállapítható akarata. Ezt a felfogást az is támogatja, hogy a tanuk vallomása szerint a terhek kifizetése után M. J.-nek jutott osztályrész 200 koronányi jövedelme az ő eltartására nem volt elégséges s hogy ennél fogva M. F. az utóöröklés jogát úgy az ingatlanra, mint annak esetleges vételárára egyaránt biztosította annak, aki az ő akaratahoz képest M. J.-ről gondoskodik.

Minthogy pedig a tanuk vallomása azt bizonyítja, hogy a felperesek az utóöröklési jog megszerzésének minden feltételét teljesítették, az ő keresetigényök megítélendő és minthogy a néhai M. F. által a M. J.-nak juttatott vagyonra rendelt utóöröklés olyan ellenszolgáltatástól, mint felfüggesztő feltételtől tétetett függővé, melynek bekövetkezése megszüntette M. J. minden jogát a neki hagyományozott vagyonra s arra közvetlenül biztosította az utóörökös részére úgy a tulajdonjogot, mint a birtokot: következőleg M. J. után olyan hagyatéki vagyon, melyre özvegyének özvegyi joga megnyílt volna, nem maradt. (Curia 1907. február 15. 6049/1906. sz.)

*

77. Az 1876: XVI. t.-cz. 4. § értelmében abban az esetben, ha az írásbeli magánvégrendeletet egész terjedelmében nem a végrendelező írta, a tanuk közül legalább kettőnek írni és olvasni tudni kell. A dolog természetéből s a törvény eme rendelkezésének céljából következik, hogy ezzel a kellekkel csak az a tanu bírhat, aki a végrendelet nyelvét érti. Örökhagyó megtámadott végrendelete magyar nyelven van szerkesztve, az tehát a fent idézett törvényszakasz értelmében érvényesnek csak akkor lenne tekinthető, ha az alkalmazott tanuk közül legalább kettő magyarul írni, olvasni tudna.

Minthogy azonban a felperesnek ama kereseti tényállítását, hogy a végrendeleti tanuk közül csupán S. F. bírta a magyar nyelvet, a többi tanuk és a végrendelező ellenben a magyar nyelvet nem bírták, az alperesek perirataikban nem tagadták s így eme körülményt az alperesek hallgatóságos beismerésével bizonyítottaknak kell tekinteni s figyelemmel arra, hogy a szóban forgó végrendeletet egész terjedelmében nem a végrendelező írta s így ez esetben az 1876: XVI. t.-cz. 4. §-ának ama rendelkezése alkalmazandó, amely szerint a tanuk közül legalább kettőnek írni, olvasni tudni kell, kétségtelen, hogy a kérdéses végrendelet lényeges alaki kellek hiányában szenved, amiért azt mindkét alsóbíróság ítéletének megváltoztatásával, az örökhagyó hagyatékában a törvényes öröklés rendjét megállapítani kellett. (Curia 1907. febr. 22. 614/1906. sz.)

*

78. Az 1876: XVI. t.-cz. 4. §-a értelmében írni és olvasni tudó tanunak csak azt a tanut lehet tekinteni, aki azt, amit ír és olvas, megérti: vagyis aki az okirat nyelvét úgy szó-, mint írásban abban a mértékben bírja, hogy annak tartalmát saját közvetlen észleletéből képes megállapítani. (Curia 1906. december 12. 3005/1905. sz.)

*

79. Arra való tekintettel, hogy az arra vezetett záradékban a tanuk által bizonyítva van, hogy az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-ában megszabott alaki kellek megtartattak: örökhagyónak végrendelete a most idézett törvény 4. és 6. §-ának megfelelően alkottnak tekintendő, mert habár igaz is, hogy abban az esetben, ha a végrendelező írni és olvasni nem tud és az okirat nyelvét sem érti, az is szükséges, hogy a végrendelet tartalmát, az okirat nyelvét ismerő tanuk egyike a végrendelező és a többi tanuk által értett nyelven megmagyarázza, magán a megtámadott végrendeleten pedig nincsen igazolva az, hogy ez a végrendelet az okirat nyelvét nem értő végrendelezőnek az általa értett német nyelven megmagyaráztatott volna; de mivel az idézett törvény 6. §-ában nincsen olyan rendelkezés, amely szerint abban az esetben, ha a végrendelező a végakaratról felvett okirat nyelvét nem érti, a végrendelet alaki érvényességéhez úgy felolvasásának, mint megmagyarázásának igazolása megkívántatnék; ilyen határozott ren-

delkezés nélkül pedig a megértelmezés ténye tanuk vallomásával pótolható; hogy pedig a végrendelet annak felolvasása után a végrendeletet által értett német nyelven megmagyaráztattott, az a végrendeleti tanuk egybehangzó vallomásával bizonyított.

A végrendelet érvényességét tehát helyesen állapította meg az elsőbiróság, miért is a másodbiróság ítéletének megváltoztatásával, az elsőbiróság ítéletének felpereseket keresetükkel elutasító rendelkezése ezeknél az indokoknál fogva hagyatott helyben. (Curia 1907. február 7. 9674/1905. sz.)

*

80. Családtagok közt létesült vagyónátruházás esetében az átruházó után öröklésre hivatottakkal szemben az illető szerződés szövegében az átruházó részéről arra nézve tett elismerés, hogy a szerződésben meghatározott ellenérték tekintetében az átruházó kielégített, bizonyítékul egyáltalában nem, de még valószínűsítő adatként sem fogadható el. Azok a kikötmények, amelyek szerint amellet, hogy az átruházó az átruházott ingatlanokra az élete fogytáig tartó haszonélvezeti jog fentartása mellett még azt is kötötte, hogy alperes őt haláláig gondozni, betegségében ápolni és halála bekövetkeztével eltemettetni tartozik, oly vissztehernek, amely ama szerződéseknek ajándékozási jellegét megszüntetné, a jelen esetben annál kevésbé tekinthető, mert a per során kihallgatott tanuk egyező vallomása szerint alperes az örökhagyót sohasem tartotta, de sőt ellenkezően, ez az alperes részesült az örökhagyónál eltartásban. (Curia 1907. január 25. 132/1906. sz. a bpesti kir. tábla indokainak hahagyásával.)

*

81. Nem vitás peres felek között, hogy a felperes által a hagyatéki bírósághoz bemutatott okiratot örökhagyó sajátkezűleg írta; viszont tanuk vallomásával bizonyítva van, hogy ezt az okiratot az örökhagyó előttük sajátkezűleg írt és aláírt végrendeletének ismerte el; ennek megtörténte után pedig az okirat hátára az azon levő és ezeknek a tényeknek megtörténtét bizonyító záradékot reávezetve, azt a tanuk sajátkezűleg aláírták, illetve kézjegyeikkel ellátták.

A végrendeleti tanuk továbbá azt is bizonyítják, hogy az okirat végrendeletnek volt elnevezve és hátsó oldalán volt az örökhagyó által aláírva s közvetlenül az aláírás előtt az okirat azt a rendelkezést is tartalmazta, hogy földjeinek négy évi haszonbérét felperesnek hagyományozza.

A nevezett végrendeleti tanuknak ebből a vallomásából megállapítható, hogy örökhagyó végrendeletét az 1876 : XVI. t.-cz.-ben megszabott alakú kellékek megtartásával alkotta; másrészt pedig a hagyatéki iratoknál fekvő okiratnak jelenlegi alakjából kétségtelen, hogy annak az a része, amely az okirat előoldalán a „végrendelet” szót, hátsó oldalán pedig az örökhagyó nevének aláírását és ezt

megelőzően a négy évi haszonbér hagyományozására vonatkozó rendelkezést tartalmazta, az okiratról le lett vágva.

Alperes a hagyatéki bíróság előtt történt kihallgatása alkalmával maga is beismerte, hogy ezt az okiratot az örökhagyó a végrendeletet követő napon azzal a megjegyzéssel adta át neki, hogy ez az okirat az ő óhaját tartalmazza.

Abból a tényből, hogy a peres felek megegyeznek abban, hogy az örökhagyó végrendeletét mindkét fél jelenlétében alperesnek adta át megőrzés végett, következik, hogy annak a bizonyítása, hogy a végrendeletet maga az örökhagyó csonkította meg, ezt az alperest terhelte.

A nevezett alperes által hivatkozott tanu azt vallotta ugyan, hogy a végrendelet átadásánál ő is jelen volt és hogy örökhagyó már ekkor azt a kijelentést tette, hogy az okiratnak egy része hiányzik; utólag pedig előtte odanyilatkozott, hogy ne törődjek a végrendelettel, mert az az irat úgy sem ér semmit; ámde a Curia ezt a tanuvallomást hitelt érdemlőnek nem fogadhatta el.

Minthogy pedig alperes e részbeni állításának támogatására egyéb bizonyítékot fel nem hozott, ennél fogva mindkét alsóbíróság ítéletének megváltoztatásával meg kellett állapítani, hogy örökhagyó érvényes és pedig a felperes javára szóló fent megjelölt rendelkezést tartalmazó végrendelet hátrahagyásával halt el. (Curia 1907. február 28. 5719/1906. sz.)

*

82. Jogszabály ugyan, hogy a köteles rész az örökhagyó elhalálozásakor válik esedékessé, s ebben az időpontban minden tehertől és korlátozástól mentesen adandó ki, mert a szükség-örökös osztályrésze a törvény által különben is a törvényes örök-rész felére lévén korlátozva: a szükség-örökös azt sem megterhelten elfogadni nem köteles, sem annak kiadása későbbi időpontra nem tolható; mindazonáltal abban az esetben, midőn a hagyatéki vagyont nem özvegyi jog, hanem harmadik személy által az örökhagyóval kötött jogügylet alapján szerzett haszonélvezeti jog terheli, a köteles rész csak e haszonélvezeti jog megszünte után válik esedékessé. (Curia 1906. április 9. 10634/1904. sz.)

*

83. Felperes nő az ő nevére kiállított, a férj kezében levő takarékbetétkönyv kiadását követeli. Alperes férj azzal védekezik, hogy az összeg a házasság tartama alatt szerzett, az közszerezményt képez, melyet a házasság fennállása alatt kiadni nem köteles.

A csatolt telekkönyvi kivonatból azonban kétségtelen, hogy a felperesnek az 1892. évben az alpereshez történt férjhezmenetele előtt volt már háza és földje; azonfelül pedig alperes a felperes földjének haszonbérét nyolcz éven át mindig kiszolgáltatta a felperesnek, egy félevesi haszonbérnek az adó és költségek levonása

után fenmaradt részét pedig, mivel a felperes ezt átvenni vonakodott, a felperes részére bírói kézhez fizette le.

Minthogy tehát a felperesnek külön önálló vagyona volt, amelynek jövedelmét a férje rendelkezésének kizárásával magának tartotta fenn; mert továbbá a letéti kérvény tartalmából megállapíthatólag a felperes kezéhez jutott összeg még az ott felszámított adó és költségek levonása után is igen csekély különbözettel megközelíti a takarékpénztári betét összegét; és minthogy a betéti könyvecske a felperes nevére állíttatott ki: mind e körülményekkel szemben az alperest terhelte annak a bizonyítása, hogy a szóban levő betét az alperessel közös, a házasság tartama alatt szerzett egyéb vagyonának a jövedelméből állott elő; de mert az alperes abban az irányban bizonyítékot nem szolgáltatott, a fentebbi perbeli adatok alapján azt kellett megállapítani, hogy a kereset tárgyát képező betét felperes saját külön olyan vagyonát képezi, amelylyel ő férjével szemben a házasság tartama alatt is rendelkezni jogosult: ugyanazért az elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával az alperest a betétkönyv kiadására kötelezni kellett. (Curia 1907. február 15. 5019/05. sz.)

*

84. A bemutatott közokiratban foglalt házassági szerződés 1. pontjában a peres felek azon kijelentést tették, hogy egymással törvényesen egybekelni szándékoznak s egymásnak kölcsönös hűséget és szeretetet ígérnek; továbbá ugyanazon szerződés 2. pontjában meghatározott, hogy az alperest 2000 K fogja megilletni a felperesnek előtte történő elhalálozása esetében, úgy az esetben is, ha a felperest, ennek hibájából, elhagyni kényszerülne. A fentebb megjelölt 2000 K-t tehát írott hitbérnek kell tekinteni; mert a felperes, mint jegyes részről a házassági hűség feltétele alatt és első helyen a házasságnak a felperes halála folytán történő megszűnése esetére köteleztetett.

Ami pedig a szerződés 3. pontjában foglalt azon kikötést illeti, hogy a 2000 K tekintetében a felperes kötelezettsége megszűnik, ha az alperes a felperest ennek hibáján kívül elhagyja, ez a kikötés az írott hitbér jogi természetével nem ellenkezik s ezért hatályosnak tekintendő.

Minthogy pedig a másodbírósági ítélet indokolásában helyesen kifejtettek szerint bizonyítást nyert az, hogy az alperes a felperest ennek hibáján kívül elhagyta: ennél fogva helyesen rendelkezett a másodbíróság, midőn a keresetnek helyt adott. (Curia 1907. február 28. 9609/905. sz.)

*

85. Kétségtelen, hogy a váltóhitelező, amint a több kötelezett közül szabadon választhat, úgy az általa választott egyik kötelezett ellenében a követelésének érvényesíthetőségét gátló minden akadály elhárítására is jogosult. A váltótörvény 49. §-a értelmében a váltó birtokosa jogosítva van keresetét, illetőleg visszkeresetét valamennyi

váltókötelezett vagy többje ellen szabad választása szerint intézni és e részben a forgatmányok sorrendjéhez sincsen kötve. A törvénynek eme rendelkezéséből és a váltójogi kötelezettségnek a váltótörv. 91. §-ában megállapított egyetemlegességéből pedig önként következik a váltóbirtokosoknak az a joga is, hogy amint a több kötelezett közül szabadon választhat, úgy az általa választott egyik kötelezett ellenében a követeléseinek érvényesíthetőségét gátló minden akadály elhárítására is jogosult, következésképp felperest annak a jogának érvényesítésében, hogy a tőle elvont kielégítési alapot a váltóelfogadó megajándékozottjától visszaszerezhesse, az a körülmény nem akadályozhatja, hogy a keresetbe vett követelésért egy váltókötelezt álló más oly adóstárs is felel, akitől a peresített követelést be lehetne hajtani. A jelen perrel érvényesített igény tehát azért, mert az eredeti adósnak adóstársán az érvényesítés még lehetséges, nem időelőtti. (Curia 1907. február 7. 7419/1905. sz.)

*

86. A keresetlevélhez csatolt eredeti okiraton intézvénnyezettnek M. Sz. van megnevezve, ennek az okiraatra vezetett névaláírása tehát a váltótörvény 21. §-a értelmében elfogadói nyilatkozatnak tekintendő.

Minthogy pedig az okirat szövegében keresztülirottan olvasható és alperesként perbe vont L. Sz. aláírása kibocsátói névaláírásnak nem tartható, kétségtelen, hogy a kereset alapját tevő okiraton a váltótörvény 3. §-ának 5. pontjában megkivánt egyik lényeges váltói kellék — a kibocsátói aláírás — hiányzik. (Curia 1907. január 30. 17/1906 sz.)

*

87. Habár az 1885. évi IX. t.-cz. 17. §-a szerint a postatakarékpénztári betétkönyvecske más személyre való átruházása csak az átruházónak a postatakarékpénztárhoz intézett bejelentése alapján történhetik, ez nem zárja ki azt, hogy ily betétkönyvecske nézve a tulajdonossal kötött, de a postatakarékpénztárnál be nem jelentett átruházási jogügylet alapján az ahhoz való tulajdonjog bírói úton érvényesíthető, mely esetben a betétkönyvecske az új tulajdonosra átruházása, vagy az arra elhelyezett pénznek felvétele a postatakarékpénztárnál a jogerős ítélet alapján történhetik. (Curia 1907. márczius 6. 10,635/905. sz.)

*

88. Végrehajtató annak előrebocsátása mellett, hogy végrehajtást szenvedett bíróságon kívül kiegyezett — az árveréstől elállott: kérte annak beszüntetését: ennél fogva tekintettel arra, hogy az 1881. évi LX. t.-cz. 171. §-a a végrehajtató felet az árverés felfüggesztésének jogosítványával felruházta és másfelől az idézett törvénycikk 170. §-a értelmében csak akkor foganatosítható az utóajánlat folytán kitűzött árverés, ha végrehajtást szenvedett a végrehajtató követelését nem egyenlíti ki, amint ezt a m. kir. Curia is

1895: III. 29-én II. számú polg. döntvényével kimondotta, — ennél fogva az elsőbíróság helyesen járt el akkor, amidőn a fenn megnevezett végrehajtató fél kérésére az utóajánlati árverést beszüntette: miért is végzése tekintettel arra is, hogy a többi végrehajtatók az árverés beszüntetését nem sérelmezték, — helybenhagyandó volt. Felfolyamodó kir. kincstárnak azon sérelme, hogy az árverési utóajánlatával költségei merültek fel és a végrehajtási tömeg terhére követelése van sorozva és hogy azok kiegyenlítése előtt a kitűzött árverés nem lett volna beszüntethető, — figyelembe vehető nem volt: mert nem végrehajtató fél, már pedig a végrehajtási tömeg terhére árverési költség csak a végrehajtató részére állapítható meg és az árverés megtartását is a végrehajtató fél van jogosítva szorgalmazni. (Kolozsvári tábla 1906. május 16. 2051. sz.)

*

89. A vagyonközösségnek árverés útján való megszüntetését a tulajdonostárs kiskorú képviselője csak úgy kérheti, ha erre az 1877: XX. t.-cz. §-ának d) pontja értelmében az illetékes gyámhatóság jóváhagyását kikéri; ha a felperes ennek a perben nem tett eleget, úgy erre neki póttárgyalás kitűzése által alkalom adandó. (Curia 1906. november 20. 8957. sz.)

*

90. Az adós követelését lefoglaló hitelező a követelés behajtása körül nem saját, hanem adósa jogán lép fel; az ő joga tehát nem terjed ki többre, mint amennyivel a követelés tekintetében a végrehajtást szenvedett adós bír, a követelés fennállásának bizonyítása tekintetében tehát a bizonyítási teher szabályai a foglaltató hitelezőre nézve ép úgy alkalmazandók, mintha a követelést maga a végrehajtást szenvedett érvényesítené. (Curia 1907. február 26. 9434/905. sz.)

*

91. Az 1868: LIV. t.-cz. 89. §-a értelmében bemutatandó ügyvédi meghatalmazásnak minden kétséget kizáróan arra a perre vonatkozóan kiállítottak kell lenni, amely per ennek a megbízásnak az alapján megindítatik. Ha tehát a meghatalmazás a hagyatéki ügyben való eljárásra adatott és az okirat nem foglal magában megbízást arra nézve is, hogy a megbízott ügyvéd ennek a meghatalmazásnak az alapján az érintett hagyatéki ügyből folyó örökösödési pert is megindíthassa, akkor az ügyvéd a per vitelére feljogosítottak nem tekinthető. (Curia 1907. január 8. 7805/905. sz.)

*

92. Az árverési vevő irányában nem bizonyíttatván, hogy ő akkor, amidőn a belsejét a hozzátartozó épületekkel birói árverésen megvásárolta, tudomással bírt volna arról a körülményről, hogy az épületek és illetve ezeknek falazata a felperesnek szomszédos ingatlanaiból elfoglalt részén épített fel, az ő jogi helyzete az elfoglalt és beépített területi részek tulajdonosával szem-

ben súlyosabb nem lehet, mint azé a félé, aki jóhiszeműleg idegen telekre épít; ettől a féltől pedig az e részben irányadó jogszabályok szerint az építmény lebontása és eltávolítása nem, hanem csakis a beépített ingatlan terület értékének a megtérítése igényelhető. (Curia 1906. december 4. 128/905. sz.)

*

93. Tulajdonjog telekkönyvi bekebelezésének tüzésére vonatkozó kérelem abban, hogy az alperesek a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezésére alkalmas okirat kiadására köteleztessenek, a dolog természetete szerint bennfoglaltatik. (Curia 1906. december 5. 8034. sz.)

Lapszemle.

Az iparos özvegyének joga. Lapunk mult évi 9. számában mi is közöltük a m. kir. belügyministernek 108.639/906. sz. a. hozott rendeletét, melyben a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg kimondja, hogy „*az özvegyi jogon megkezdett iparüzés szerzett jogot képez, melynek hatályát a törvény nem korlátozza az özvegyi jog tartamára és ennél fogva az ilyen módon szerzett iparüzési jog újabb férjhezmenetel következtében sem szűnik meg.*“ A belügyminister ezen elvi kijelentését, mely az 1884: XVII. t.-cz. 40. §-ának értelmezése körül a kereskedelemügyi minister által eddig követett gyakorlattal ellentétbe helyezkedik, a „Jogtudományi Közlöny“ f. évi 8. számában szóvá teszi *dr. Máriássy Béla*, sárosvármegyei árvaszéki elnök. Kifejti, hogy az özvegy által folytatható iparüzési jog csak az özvegyi jogon alapulhat, tehát csupán annak korlátai és időbeli határai között érvényesülhet, aminek jeléül azt a magánjogi írók is kivétel nélkül az özvegyi jog fejezetében tárgyalják. Az 1884: XVII. t.-cz. 40. §-a szerint „*az iparos elhalálása esetében az üzletet annak özvegye újabb bejelentés nélkül folytathatja.*“ Mihelyt azonban az özvegy nő újból férjhez megy, megszűnik özvegy lenni és kell hogy beálljon u. a. § további rendelkezése, mely szerint „*özvegy nem létében . . . az üzlet a kiskorú gyermekek vagy unokák javára folytatható.*“ Ezen § alapját egyáltalán nem ipari, de családjogi szempontok képezik, melyek pedig meg nem engedhetik, hogy az iparos özvegye az iparüzési jogot második férjéhez vigye, míg az elhalt gyermekei anyagi támasz nélkül maradnak. Mindez a kereskedelemügyi minister

korábbi elvi álláspontjának helyessége mellett szól, mely szerint az 1884 : XVII. t.-cs 40. §-nak kedvezménye „az özvegyiség illetve kiskorúság tartamával, mint időhatárral korlátoztatik“ (1905. évi 36.140 sz. keresk. min. rendelelet). A 1876. évi XIV. t.-cz. 132. §-a, mely ugyanazon elvi alapon áll, világosan ki is mondja: „A gyógyszerész elhunytával a személyes gyógyszerészeti jogosítvány hasznélvezete az özvegyre száll. Ha az özvegy gyermekei kiskorúsága alatt újra férjhez megy vagy elhal, a jogosítvány hasznélvezete a gyermekek nagykorúságáig ezekre száll“.

*

A hagyatéki tárgyaláson meg nem jelent örököst az 1894 : XVI. t.-cz. 64. §-a szerint „perreutasítás esetében is, amennyiben képviseltetéséről nem gondoskodott, a kinevezett gondnok képviseli“. Mindamellert némely bíróság utasítja a perbeli ellenfelet arra, hogy a gondnok személyében perbe idézett örökös tartózkodási helyét jelentse be, esetleg helyhatósági bizonyítvánnyal igazolja az ismeretlen tartózkodást, perbeli ügygondnok kinevezése végett. Ezen gyakorlat alapját az képezi, hogy a 64. § nem azt írja elő, hogy a gondnok „a perben“ képviseli az örököst, hanem csak azt, hogy „perreutasítás esetében is“, tehát a perenkívüli ténykedésekben és eljárásokban. Amint azonban *Micu András* fogarasi ügyvéd a „Jog“ f. évi 6. számában helyesen kifejti, ennek a magyarázatnak jogosultsága nincsen és helytelensége kitűnik azonnal a 65. § elolvasásával, mely szerint a köteles részre jogosított gondnoka azt „a per során“ is képviseli. Nem tehető pedig fel, hogy a törvény a két esetre eltérően akart volna intézkedni. Kitűnik ez az igazságügyi bizottság javaslatából is, mely a 64. §-t a mostani alakban azért szövegezte, hogy „a távollévő örökösödési igénye gondnok képvisellete mellett perúton is elintézhető legyen“.

*

Az örökösödési eljárás köréből. Lapunk 1905. évi 9. számában kimerítően tárgyaltuk azt a kérdést, milyen eljárást kell követni, ha a hagyatéki tárgyaláson ismételt idézés daczára az örökösök egyike sem jelenik meg. Ugy látszik azonban, hogy a gyakorlat azóta sem tudott ezen kérdésben megállapodni. A „Jog“ f. évi 7. számában közöltetik egy vidéki járásbíró végzése, mely szerint ilyen felmerült esetben az örökösök a közjegyző által újlag kitűzendő tárgyaláson való megjelenésre felhivattak azzal, hogy „ellenkező esetben az fog vélelmeztetni, hogy a hagyatéokra igényt nem

tartanak s a bíróság a hagyatéknak a m. kir. államkincstár javára való átadása iránt fog intézkedni“. Hogy ez a határozat semmi körülmények között meg nem állhat, azt közelebbről kifejteni talán felesleges. A hagyatéknak az államkincstárnak, előzetes hirdetményi eljárás után, csak oly esetben adható át, illetve a hirdetmény is csak oly esetben bocsátható ki, ha az örökös „örökös hátrahagyása nélkül halt el, vagy örökösnek létezéséről senkinek sincs tudomása“. De a létező és ismert örökösöknek a hagyatéki tárgyaláson való meg nem jelenése nem járhat az örökségnek a fiscus számára való megnyílásával. Ilyen sanctiót minden törvényes alap nélkül a bíróság ki nem mondhat. Hogy mi a helyes eljárás ilyen esetekben, azt az idézett helyen bőven kifejtettük és röviden összefoglalhatjuk ebben, hogy ott, ahol a hagyatéki ügy rendezése közérdeket képez, nevezetesen ahol kiskorúak vannak érdekelve vagy ingatlan tartozik a hagyatékhhoz, a rendelkezésre álló adatok alapján hivatalból kell a közjegyzőnek megállapítania az öröklési jogviszonyt és hivatalból kell átadnia a hagyatéknak a bíróságnak, ép úgy amint hogy hivatalból indította meg az eljárást. Ellenben ott, ahol a hagyatéki tárgyalásnak csupán kérelemre van helye, a passive viselkedő örökösökkel szemben nincs ok hivatalból eljárni és az örökösnek újbóli jelentkezéseig az örökösödési eljárás beszüntetendő. Erre az álláspontra helyezkednek a „Jog“ f. évi 8. illetve 9. számában *Hamar Gyula* szakolczai járásbíró és *Majtán Arnold* nagyszombati aljegyző is. Ott ahol kiskorúak vannak érdekelve, azok képviseltetéséről a gyámhatóság gondoskodik és így az az eset, hogy a tárgyaláson az örökösök egyike sem jelenik meg, elő sem állhat. Ahol pedig a hagyatéki eljárás az 1894 : XVI. t.-cz. 4. §-a alapján, vagyis a nyilvánkönyvi állapot érdekében indított meg, ott a következetesség megkívánja, hogy a bíróság a halálesetiv és a leltár adataiból állapítsa meg, hogy kik az örökösök és mit örököltek, adja át a hagyatéknak és ha az átadás jogerőre emelkedik, gondoskodjék annak telekkönyvi foganatosításáról.

Közlemények.

A magyar kir. közjegyzők országos együletének f. évi február hó 24-én megtartott évi rendes közgyűléséről a következő jegyzőkönyv számol be:

1. Zimányi Alajos elnök megnyitván a közgyűlést, üdvözli a megjelenteket, a jegyzőkönyv vezetésére dr. ifj. Jarmatzky Sándor egyleti

másodtitkárt, annak hitelesítésére pedig Szabó Albert és Jakab Géza kir. közjegyzőket és egyleti tagokat kéri fel, s egyben bejelenti, hogy Günther Antal igazságügyminister úr a hozzája elnökileg intézett kérelemre késznek nyilatkozott az országos egyletnek őt hivatalba lépése alkalmából üdvözölni óhajtó küldöttséget a mai napon d. e. 11 órakor fogadni, miért is indítványozza, hogy a minister üdvözlésére küldöttség menesztessék s annak visszatérteig a közgyűlés felfüggesztessék.

A közgyűlés az indítványt egyhangúlag elfogadja s a küldöttség tagjaiul Zimányi Alajos elnök vezetése mellett Lestyán Adorján, Szabó Albert, Gyuracska Alajos, dr. Holitscher Szigfrid és dr. ifj. Jarmatzky Sándor egyleti tagokat küldi ki.

2. A küldöttség a tisztelegésről visszatérván, Zimányi Alajos elnök újból megnyitja a közgyűlést és bejelenti, hogy a küldöttséget, mely a ministert hivatalba lépése alkalmából üdvözölte s egyúttal annak figyelmét és jóakarátát az országos egylet által hivatali elődjéhez felterjesztett memorandumra s a közjegyzői intézménynek abban vázolt sérelmeire felhívta, igen szívesen fogadta, úgy az országos egyletet, mint a közjegyzői kart legmesszebbmenő jóindulatáról és rokonszenvéről biztosította és egyúttal a memorandumban felsoroltak jóindulatú figyelembevételét és mérlegelését ígérte.

A közgyűlés e bejelentést éljenzéssel fogadta és a kar jövőjére nézve biztató jelként örömmel tudomásul vette.

3. Ezután Zimányi Alajos elnök részletes elnöki előterjesztése során ismerteti a közjegyzői intézmény fejlődését gátló okokat s azokat, melyek az intézmény remélt felvirágzása helyett annak sok irányban decadentiáját eredményezték. Rámutat azon anomáliára, hogy az összeférhetlenségi törvény a közjegyzői kart a törvényhozásból kirekeszti s hogy a kar érdekeinek ott szószólója s az intézmény sérelmeinek közvetlen tapasztalati ismerője nem lévén, a kar érdekeit érintő kérdések állandóan ez érdekek figyelembevétele nélkül, sőt azok egyenes sérelmével szabályoztattak. Elegendőnek véli ez irányban annak megemlítését, hogy az ingyenes hagyatékok letárgyalásával s ezzel egybekötött ingyenes másolatok készítéseinek kötelezettségével a kir. közjegyzők nagy személyzetet igénylő költséges munkával terheltetnek, hogy a községi jegyzőknek a magánmunkálati jogkörrel történt felruházása által sok helyen a kir. közjegyzők megélhetésének alapja támadtatik meg, hogy a kir. közjegyzők szűk és ingatag hatásköre az intézmény létesítése óta nem tágított, sőt a birói megbízások terén sok helyen tapasztalt szűkkeblőség folytán meg is szorított. Rámutat az örökösödési eljárás által megállapított örökösödési és hagyományi bizonyítvány kiadásának kérelmezhetése folytán a kartársak által számtalanszor felpanaszolt azon igyekezetre, hogy a hagyatékok nagy része a királyi közjegyző közreműködése nélkül adassék át, kiterjeszkedik a zugírások áldatlan működésének ismertetésére s annak veszélyeire s reámutat arra, hogy a kir. közjegyzők díjszabása nevetségesen alacsony díjtételeivel s a változott megélhetési viszonyokkal szemben avult keretében többé fenn nem tartható. Ez égetően érezhető sérelmek mielőbbi orvoslása halasztást nem tűr s bár gyökeres sanálásuk szükségessége iránt az illetékes körök úgy a kamarák, mint különösen az országos egylet által

ismételten felhivattak és megsürgettetek, ez irányban a mai napig semmi sem történt. Mindazonáltal a híven teljesített kötelesség érzetében felhívja az országos egyletet, hogy lankadatlan erővel és kitartással folytassa ez irányban soha meg nem szüntetett működését és agitációját, melynek sikerében az ügy igazságába vetett hittel szilárdan és tántoríthatatlanul bízik.

Az elnök nagyszabású előterjesztését a közgyűlés lelkesen és egyhangúlag tudomásul veszi s Rupp Zsigmond egyleti tag indítványára Zimányi Alajos elnököt feltétlen ragaszkodásáról és szeretetéről biztosítja, neki ernyedetlen fáradozásáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz s biztosítja őt, hogy magas kora daczára az egylet vezetését, melyben leszűrt élettapasztalat és higgadt megfontolás az ügy rajongó szeretetével s bámulatosan fiatalos hévvel, lelkesedéssel és munkabírással párosul, az ő kezeiben mint leghivatottakban látja letéve.

4. Szabó Albert pénztáros jelentését előterjesztvén, jelenti, hogy úgy az országos egylet, mint a segélyalap pénztári mérlege szabályszerűen megvizsgáltatott s rendben találtatott. Az egyleti mérlegen kitüntetett 11256 korona 31 fillérből 9939 korona a Pesti Hazai Első Takarékpénztár egyesületnél folyó számlán van elhelyezve, a maradék pedig mint pénztári készlet kezeltek, a segélyalap mérlege szerint meglévő 1971 korona egészen a Pesti hazai első takarékpénztár egyesületnél folyó számlán van elhelyezve. A központi bizottság nevében javasolja, hogy:

a) az 1906. évi pénzkezelés tekintetében a központi bizottságnak a felmentvény megadásáék; és

b) hogy az egyleti alapszabályok X. fejezete alapján az egyleti pénztári zárszámadásban az 1906. évi bevételekből maradványként kitüntetett 2163 korona 68 fillér összegnek 50%-a vagyis 1081 korona 84 fillér a közjegyzői nyugdíjintézet javára átutaltassék.

A javaslatot a közgyűlés egyhangúlag elfogadja, a központi bizottságnak a felmentvényt megadja, a javaslatba hozott 1081 korona 84 fillért a nyugdíjintézet részére átutalja s ennek foganatosítása céljából az egylet pénztárosát jegyzőkönyvi kivonat útján értesíteni rendeli.

5. Az 1905. év végéig lefolyt időre hátralevő tagdíjaknak birói úton való behajtása tárgyában követendő eljárás kérdésében elnök előterjeszti, hogy e hátralékok birói jogerős ítéletekkel vannak megállapítva s azoknak végrehajtás útján leendő behajtását mi sem akadályozza; daczára ennek azonban e hátralékok alig folynak be, miért is kéri a közgyűlés erre vonatkozó intézkedését.

A közgyűlés többek hozzászólása után annak elhatározását, hogy a tagdíjhátralékosok ellen végrehajtás vezetessék-e? a központi bizottságra bizza, annak esetenkénti mérlegelése mellett, hogy kikkel szemben mellőztessék az eljárás szigorúsága valóban méltánylást érdemlő okokból, kikkel szemben pedig — ily okok hiányában — nem. Kivánatosnak tartja egyúttal a közgyűlés a végrehajtás kérelmezése előtt a hátralékos tagokhoz intézendő utolsó és erélyes hangú felhívás kibocsátását.

Több tárgy nem lévén, elnök a közgyűlést berekeszti.

A kir. közjegyzők nyugdíjintézetének folyó évi február hó 24-én megtartott évi rendes közgyűléséről a következő jegyzőkönyv vétetett fel:

1. Elnök megnyitván a közgyűlést, üdvözli a megjelenteket s a jegyzőkönyv vezetésére dr. ifj. Jarmatzky Sándor, annak hitelesítésére pedig Szabó Albert és Jakab Géza nyugdíjintézeti tagokat kéri fel. Egyúttal felhívja Jakab Géza és Szabó Albert felügyelő bizottsági tagokat, hogy a nyugdíjintézet vagyonkezelésének általuk eszközölt megvizsgálásának eredményéről terjesszék elő jelentésüket. A nevezett felügyelő bizottsági tagok jelentése szerint a nyugdíjintézet 1906. év végén 160,215 korona vagyonállagot mutat fel, melyből az értékpapírállomány 137,000 koronát a készpénz pedig 23215 koronát tesz ki. Az értékpapírállomány czímletei a következők: a) 4%-os magyar koronajáradék 40,000 korona b) 4%-os Pesti magyar kereskedelmi bank záloglevél 40,000 korona és c) 4%-os Magyar országos központi takarékpénztári záloglevél 57,000 korona névértékben. Jelentik továbbá, hogy 1907. január 1-től a vizsgálat napjáig — 1907. február 15-éig — a pénztárba befolyt készpénzben 9600 korona 21 fillér, mihez az országos egylet alapszabályainak rendelkezése szerint hozzájárul az országos egylet évi tiszta bevételének 50%-a 1081 korona 84 fillér, mely összeg az országos egylet mai közgyűlésének határozatával a nyugdíjintézethez már át is utaltatott. A készpénzállomány tehát 33897 korona 05 fillért tesz ki, mely összegből 33,000 korona névértékű értékpapírnak és pedig a) 4%-os magyar koronajáradéknak 10,000 korona névértékben, b) Pesti magyar kereskedelmi bank zálogleveleknek 10,000 korona névértékben és c) Magyar országos központi takarékpénztár zálogleveleknek 13,000 korona névértékben leendő vásárlását, a bevásárlás eszközölésével az alapot kezelő intézet megbízását s a maradékos pénzügyösszegnek folyó számlán leendő kezelését javasolják.

A közgyűlés a jelentést egyhangúlag s helyeslőleg tudomásul veszi, a tett javaslatokat elfogadja s erről az alapot kezelő Magyar országos központi takarékpénztárt jegyzőkönyvi kivonattal értesíteni rendeli.

2. Elnök indítványozza, hogy tekintettel arra, mikép a nyugdíjintézet működésének első nyolcz évi ciklusának felét már átlépte s az alapszabályok módosítása szükségessége nemsokára előtérbe lép, az egyleti tagok hivassanak fel arra, hogy alapszabály-módosító indítványait a 8-ik év első felében a felügyelő bizottsághoz írásban nyujtsák be.

A közgyűlés az indítványt egyhangúlag elfogadja.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

*

A konverzionális kölcsönök illetékkedvezményének kiterjesztése. A közigazgatási bíróság pénzügyi osztálya márczius 15-én *Wlassics Gyula* elnöklésével tartott ülésében megváltoztatta az 1900. évi december 20-án hozott 18. sz. döntvényt és az ügyrendhez képest szükséges kétharmad többséggel új döntvényt alkotott a konverzionális kölcsönök illetékmentessége tárgyában.

A 18. számú döntvény ugyanis az 1881. évi LXX. t.-cikkből a konverziók részére biztosított illetékkedvezményt nem terjesztette ki azokra az esetekre, amelyekben jelzálogilag biztosított váltókövetelés vagy biztosítási okirat alapján bekebelezett, zálogjoggal fedezett egyéb követelés a tárgya a kölcsönátváltotatásnak. Az új döntvény, mely közelebb fog kihirdettetni, a régi döntvényvel szemben kimondja, hogy az 1881:LXX. t.-cikkből biztosított bélyeg- és illetékkedvezmény *kiterjesztetik a bekebelezett váltó és biztosítéki okirat eseteire is, ha igazoltatik, hogy az átváltotatás tárgya tényleg kölcsönt képez és ha a konverzió idejében a kamat meg volt állapítva és ha a konvertálás folytán kötelezvényen alapuló jelzálogkölcsön keletkezik.*

*

A kassai kir. közjegyzői kamara az igazságügyministerhez a következő felterjesztést intézte:

Nagyméltóságú Minister úr! Amidőn a területünkhöz tartozó királyi közjegyzők ez évi rendes közgyűléséről felvett jegyzőkönyvnek felterjesztésével a kamara ujjaalakítását jelentjük, a közgyűlés határozatához képest egyúttal mély tisztelettel kérjük excellentiádat, hogy a közjegyzői intézmény reformja érdekében a kezdeményező lépéseket megtétetni és evégből a közjegyzői kamarákat meghallgatni kegyeskedjék.

Excellentiád a képviselőház igazságügyi bizottságában a közelmúltban kijelentette ugyan, hogy e kérdéssel ez idő szerint nem foglalkozhatik, de intézményünk érdeke annyira szükségli a reformot, hogy excellentiád eme kijelentése daczára kérelmünket előadni kénytelenek és bátrak vagyunk.

Nem tartjuk időszerűnek, sem helyrevalónak mindarra bővebben kiterjeszkedni, amit reformálandónak tartunk és ezt annak idején megtehetni reményelhetjük, hanem megbízatásunkhoz képest arra szorítkozunk, hogy ama visszasságokat röviden csak jelezzük, melyek leginkább kívánják az orvoslást, ezek:

a) a qualificationalis törvény, melynélfogva e pályán az előmenetel majdnem lehetlenné van téve, minek következménye egyrészt az, hogy alkalmas jelöltek már alig jelentkeznek, másrészt pedig az, hogy verseny híján a jelentkezők olyan magas igényeket emelnek, hogy az irodák fenntartásának költségei mindinkább elviselhetlenné válnak, mindez pedig végső consequentiájában az intézmény színvonalát leszállítja.

b) A községi jegyzőknek jogpolitikai szempontból amúgy sem helyeslhető magánüggyködése, mely a vidéki közjegyzőt mindinkább leszorítja a működés ama teréről, mely elsősorban hozzá volna utalva.

c) A közjegyzői díjszabályzat, mely 1874-ben illetve 1881-ben létesült a már akkoriban elavult osztrák törvény mintájára — az időközben átváltozott közgazdasági viszonyok közepette már valóságos anachronismus és a megdrágult életviszonyokkal kiáltó ellentétben áll.

d) A hagyatéki díjszabályzat, mely a legnagyobb mértékben méltánytalan, sőt egyenesen igazságtalan; 200 koronáig terjedő hagyatéki díjmen-

tesen tárgyalandó és ezért compensatiót kellene találni a díjas ügyekben, a díjak azonban minden észszerű ok nélkül oly alacsonyok, hogy nemcsak compensatiót nem nyújtanak, de az irodai költséget is alig fedezik és semmi arányban nem állanak sem az öröklési illetékekkel, sem egyéb eljárás szokásos díjazásával.

Legyen szabad egyszerűen arra utalnunk, hogy például egy 1000 K-ás hagyaték teljes letárgyalásának és a számos másolat elkészítésének díja 10 K, amikor ugyanazon hagyaték után 25—129 K öröklési illeték jár s amikor a blanquette-munkák kétekkora összeggel díjaztatnak, így: 1000 K váltókeresetnek — az itteni bírósági díjszabályzat szerint 1000 K árverési kérvénynek, árverés fogantatásának, sorrendi tárgyalásnak díja külön-külön 20 K!

Nem fűzünk ehhez egyéb kommentárt, mint azt, hogy a törvénytelen jelenlegi leltározási eljárás mellett a hagyatéki ügyek túlnyomó része még az 1000 K értéket sem éri el; de kiemeljük, hogy a közjegyzői törvény szűk kereténél fogva a közjegyzők ezidőszereint majdnem kizárólag a hagyatéki díjakra lévén utalva, ezeknek igazságos szabályozása egyenesen létkérdés.

Kérésünket ismételten excellentiád kegyes figyelmébe ajánlva, mély tisztelettel vagyunk Nagyméltóságú Minister úrnak Kassán, 1906. deczember 16-án, alázatos szolgáló Szmrecsányi kamarai elnök, dr. Kazinczy kamarai titkár.

*

A debreczeni kir. közjegyzői kamara f. évi február hó 17-én tartotta meg *Lestyán Adorján* kir. tanácsos, debreczeni kir. közjegyző elnökle mellett évi rendes közgyűlését.

A felolvasott évi jelentésből közöljük a következőket:

A kamara területéhez tartozó közjegyzői irodák rendes időben megvizsgáltatván, a felvett vizsgálati jegyzőkönyveket a választmány felülvizsgálta. Szabálytalanság avagy mulasztás egyáltalában nem tapasztaltatván, a debreczeni királyi ügyészség kikért megadott véleménye alapján az 1906. évi irodavizsgálati jegyzőkönyvek irattárba tétettek.

A vizsgálatoknál felszámított és megállapított készkiadások 585 korona 48 fillért tettek ki, amely összeg a megállapítás arányában az érdekeltek tagdíjilletményébe elszámoltatott, illetve javukra iratott.

Fájdalommal jelentjük, hogy az elmúlt 1906. év végén és a folyó 1907. év elején a halál ismét ritkította sorainkat. Stoll Gábor nagybányai és Zagyva Lajos debreczeni közjegyzőket, szeretve tisztelt kartársainkat szólította el a halál közlünk és családi körükből, kik közül Stoll Gábor 31 évig, Zagyva Lajos pedig 25 évig volt kamaránk tagja! Kamaránk elnöke résztvevett nevünkben is a gyászban s a kamara ezen érdemes tagjainak elhunytával beállott veszteség felett külsőleg is kifejezést adott a kamara mély részvétének. A kamarai választmány indítványozza, hogy a közgyűlés ezen érdemes kartársak elhunytá felett jegyzőkönyvében és a családhoz intézendő részvétiratban adjon igaz fájdalomnak és őszinte részvétének méltó kifejezést.

Kapcsolatosan a következmények ismertetése végett tisztelettel

bejelentjük, hogy a nagybányai királyi közjegyzői pályázatok most terjesztettek fel az Igazságügyminister úrhoz, a debreczeni közjegyzőségre pedig a pályázathirdetés most rendeltetett el.

A megüresedett királyi közjegyzőségekre a kamara választmánya a következő helyettesítéseket eszközölte: Nagybányára dr. Stetin Sándor nagybányai közjegyzőhelyettes, Debreczenbe pedig Molcsányi János debreczeni közjegyzőhelyettes rendelte ki.

Az igazságügyi kormány az elmúlt évben új közjegyzői stalliumot kamaránk területén nem rendszeresített, tehát közjegyzőségünk számaradott mint 1905-ben: 41.

Itt egyben hivatalosan bejelentjük, hogy a técsői királyi közjegyzőségre dr. Sáray Bertalan debreczeni kir. közjegyzőhelyettes, a tenkeire pedig dr. Pethrych Elemér nyiregyháza kir. közjegyzőhelyettes nevezetett ki.

Az elmúlt 1905-ik évben közjegyző ellen panasz, illetve feljelentés érkezett 9. Ezen panaszokból tényálladék hiánya és visszavonás czímén be lett szüntetve 5. A debreczeni királyi törvényszék mint fegyelmi bírósághoz áttétetett 2. Megintés alkalmaztatott két esetben. És így elintézetlen panasz nincsen. Közjegyzőhelyettes vagy jelölt ellen az elmúlt évben panaszfeljelentés nem tétetett.

Az 1905-ben elintézetlenül maradt két panaszos ügy tényálladék hiányában beszünttetett.

Az elmúlt évben a közjegyzői jelöltek közé beigtattatott 7 jelölt, kik közül helyettesül kirendeltetett 4. Töröltetett 9 jelölt. Az idevonatkozó kimutatások ez évben is felterjesztettek az igazságügyi kormányhoz.

Tisztelettel jelentjük, hogy a választmány a 35400/1901. I. M. számú rendelet értelmében az egyes közjegyzők által beterjesztett kimutatások alapján az egész kamara ügyforgalmára vonatkozó kimutatást elkészítette és azt a nagyméltóságú m. kir. igazságügyminister úrhoz fel is terjesztette, amely kimutatások alapján az összeállított statisztika az 1905. és 1906. évekről a következő képet mutatja:

Bevezetések száma	1905.	1906. évben
a) Az ügykönyvben	17112	16894
b) Az óváskönyvben	22184	25135
c) A hagyatéki ügykönyvben	17668	17834
d) Birói megbízások ügykönyvében	443	362
e) Másolathitelesítési könyvben	3318	3764
f) Fordítások könyvében	117	108
g) Magánbeadványok könyvében	6605	5962
Összesen	67417	70059

Ezen tételek összehasonlításából nyilvánvaló, hogy az óvásoknál némi emelkedés, de más tételeknél apadás észlelhető. A hagyatékoknál az ingyenes hagyatékok száma folyton-folyvást emelkedik.

Az óvásoknál emelkedés szomorú világot vet a hazai közgazdasági és hitelviszonyokra s magában rejti okát az iroda forgalma csökkenésének.

Kapcsolatosan indítványozza a kamara választmánya, hogy a közgyűlés tegye kötelezővé, miszerint a jövő év elején beterjesztendő ügyforgalmi kimutatásokban egy külön rovat számoljon be az ingyenes hagyat-

tékok számáról. Indítványozza továbbá, hogy a közjegyzői intézmény érdekében a közgyűlés az igazságügyminister úrhoz terjesszen fel egy indokolt reformjavaslatot, illetőleg adjon az irányban a választmánynak utasítást és megbízást.

A közgyűlés a felolvasott évi jelentést tudomásul veszi és jegyzőkönyvében igaz részvétének és a legmélyebb sajnálkozásának ad kifejezést Stoll Gábor és Zagyva Lajos elhunyt kartársaink elvesztése felett, a kamara és az elnök ez irányban eddig tett intézkedéseit magáévá tévén, utasítja a kamarát, hogy a közgyűlés őszinte fájdalmanak a hátrahagyott családokhoz intézendő részvétiratban adjon méltó kifejezést.

Az évi jelentés örvendetes tudomásul vétele mellett a közgyűlés hozzájárul azon előterjesztéshez, hogy a kamara kötelezze az egyes királyi közjegyzőket, hogy jövőre az ügyforgalmi kimutatásba vegyék be az ingyenes hagyatékokat és tüntessék ki, hogy a bírói megbízások közül melyek lettek teljesítve? Egyidejűleg felhivandóknak tartja a közjegyzőket, hogy az 1906. évi ügyforgalmi kimutatás kiegészítése céljából az elmúlt 1906. évről készítsenek az ingyenes hagyatékokról kimutatást és ezen kimutatásokat 1907. évi április 1-ére mutassák be.

A közgyűlés a kamara választmányának a helyettesítések körül tanúsított tapintatos és méltányos eljárását, melynek keretében a hátrahagyott család érdekei dominálnak — helyeslőleg tudomásul veszi és az ujonnan kinevezett királyi közjegyzőket kartársi bizalommal és szeretettel fogadja.

Az ezután megejtett választásokon megválasztottak: elnöknek *Lestyán Adorján*, rendes választmányi tagoknak *bogdi Papp Sándor*, *Mezey Mihály*, *dr. Kovách Elek* és *dr. Krasznay Gábor*, póttagoknak: *Padrah Sándor* és *Barcs Béla*, számvizsgáló bizottsági tagoknak *Somogyi Gyula*, *dr. Stettner János* és *dr. Lindtner Sándor* kir. közjegyzők.

A közgyűlés végül elhatározta, hogy a közjegyzőség sérelmei tárgyában memorandumot intéz az igazságügyministerhez és annak szövegezésével a kamara választmányát megbízta.

*

Személyi hírek. Elmozdított gondnokság alá helyezés miatt *dr. Tószöghy Andor* temeskubini kir. közjegyző. Áthelyezett *Magyar Bertalan* topánfalvai kir. közjegyző Nagybányára. Kineveztetett kir. közjegyzővé *Bottka Győző* dr. gyakorló ügyvéd Aranyosmaróthra.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs: DR. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „		

Tartalom: A kereskedelmi társaságok illetékei. — Az új svájci házassági vagyonjog. — Felsőbírói határozatok. — Közlemények. — Jogirodalom.

A kereskedelmi társaságok illetékei.

A m. kir. közigazgatási bíróság legújabbán a társas cégek keletkezésével és megszűnésével kapcsolatos illetékkérdésekben teljesen megváltoztatta eddigi álláspontját. Ez az elvi álláspont ugyanis eddig az volt, hogy a kereskedelmi társaságok jogképessége általában azonos a jogi személyek jogképességével; a társaságok cégük alatt tulajdont és egyéb jogokat szerezhettek és ennél fogva a társaság keletkezésével a tagok kikötött vagyonbetéteire, megszűnésével pedig a felosztott társasági vagyonra nézve vagyonátruházás jön létre a társaság és tagjai között, mely a rendes átruházási illetékek alá esik. Hivatkozás történt az illetéki díjjegyzék 89. tétel I. B. b) pontja mellett mindenkor a kereskedelmi törvény 63. §-ára, melylyel a kereskedelmi társaságok jogképességgel bírónak nyilvánítottak; 69. §-ára, mely szerint nemcsak a készpénzbetét, hanem a bizonyos becsértékben behozott elhasználhatlan és nem helyettesíthető dolgok (ingatlanok) is a társaság tulajdonába mennek át; valamint 106. és 118. §-aira, melyek szerint a tagok a társasági javakból nem aránylagos részt, hanem csak vagyonilletőségüknek érték szerint való megtérítését követelhetik. A kereskedelmi társaságok alakulásánál tehát a készpénz- és egyéb ingóbetétek után kiszabott a II. fokozat és pedig a behozott ingó